

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-90-22>

УДК 330.3:004.8:316.77

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДОВІРИ ЯК ПЕРЕДУМОВИ ПОВОЄННОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ENSURING INFORMATION TRUST AS A PREREQUISITE FOR THE POST-WAR ECONOMIC RECOVERY OF UKRAINE

Череп Олександр Григоровичдоктор економічних наук, професор,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3098-0105>**Калюжна Юлія Вікторівна**кандидат економічних наук, доцент,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3335-6551>**Мостенська Тетяна Григорівна**кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет «Київський авіаційний інститут»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6962-2463>**Cherep Oleksandr, Kaliuzhna Yuliia**

Zaporizhzhia National University

Mostenska Tetiana

National Aviation University

У статті досліджено роль штучного інтелекту у забезпеченні інформаційної довіри як однієї з ключових передумов повоєнного економічного відновлення України. Проаналізовано вплив дезінформації, інформаційно-психологічних операцій, цифрових загроз і маніпулятивного контенту на інвестиційну привабливість, економічну стійкість, розвиток цифрової економіки та ефективність державного управління. Обґрунтовано можливості використання технологій штучного інтелекту для моніторингу інформаційного простору, автоматизованого виявлення маніпулятивного контенту, дипфейків, прогнозування інформаційних ризиків і підтримки прийняття управлінських рішень. Запропоновано концептуальну модель взаємозв'язку між штучним інтелектом, інформаційною довірою та повоєнним економічним відновленням України, визначено напрями її практичної реалізації, що передбачають створення національної системи AI-моніторингу, розвиток цифрової грамотності, підтримку незалежного фактчекінгу та гармонізацію нормативно-правової бази з європейськими підходами.

Ключові слова: штучний інтелект; інформаційна довіра; інформаційна безпека; дезінформація; цифрова економіка; повоєнне економічне відновлення; цифрова трансформація; AI.

The article is devoted to the study of the role of artificial intelligence in ensuring information trust as one of the key prerequisites for the post-war economic recovery of Ukraine. The research examines the growing impact of disinformation campaigns, cyber threats, coordinated information operations, and manipulative digital content on economic resilience, investment attractiveness, and public confidence in state institutions. It is argued that in the context of hybrid warfare, information trust should be considered not only as a component of information security but also as an important economic resource that influences business activity, international cooperation, and sustainable development. The paper analyzes the potential of artificial intelligence technologies, including machine learning,

natural language processing, computer vision, and generative AI, for automated monitoring of the information environment, detection of fake news, identification of coordinated disinformation campaigns, fact-checking, and forecasting information risks. Particular attention is paid to the opportunities and challenges associated with the application of AI in public administration and strategic communications. The study proposes an original conceptual model illustrating the relationship between artificial intelligence, information trust, and the post-war economic recovery of Ukraine. The model demonstrates how AI technologies contribute to the formation of a trustworthy information environment, strengthen transparency and accountability of public institutions, improve communication between the government, businesses, and society, and ultimately create favorable conditions for attracting investment, developing the digital economy, and accelerating European integration. The article also substantiates practical directions for implementing the proposed model through the development of a national AI-based information monitoring system, improvement of digital literacy, support for independent fact-checking initiatives, and harmonization of Ukraine's regulatory framework with the European Union's approaches, including the AI Act and the Digital Services Act.

Keywords: artificial intelligence; information trust; information security; disinformation; digital economy; post-war economic recovery; digital transformation; AI; public governance; investment attractiveness.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна спричинила для України не лише значні людські та матеріальні втрати, але й безпрецедентні виклики у сфері інформаційної безпеки. Інформаційний простір став одним із ключових театрів сучасної війни, де поряд із військовими діями активно застосовуються кампанії дезінформації, інформаційно-психологічні операції та кібератаки. Такі загрози негативно впливають на довіру громадян до державних інституцій, міжнародних партнерів, фінансової системи та бізнес-середовища.

У процесі післявоєнного економічного відновлення саме довіра виступає фундаментальною умовою залучення інвестицій, розвитку підприємництва, цифровізації державних послуг та інтеграції України до європейського економічного простору. За відсутності ефективних механізмів протидії дезінформації навіть масштабні програми відбудови можуть втрачати ефективність через інформаційні маніпуляції.

У цьому контексті особливого значення набуває використання технологій штучного інтелекту, здатних автоматично аналізувати великі масиви інформації, виявляти фейкові повідомлення, координувати інформаційні атаки та забезпечувати оперативне прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика використання штучного інтелекту у забезпеченні інформаційної безпеки, розвитку цифрового врядування та підвищенні суспільної довіри останніми роками набула особливої актуальності у світовій науковій спільноті. Фундаментальні засади розвитку штучного інтелекту, питання його безпечного застосування, етичного регулювання та впливу на суспільні процеси висвітлено у працях багатьох вчених. Н. Бостром [4] досліджує стратегічні наслідки розвитку штучного

інтелекту, акцентуючи увагу на ризиках його неконтрольованого використання та необхідності формування механізмів безпечного управління AI. С. Рассел [12] розглядає проблему узгодження цілей штучного інтелекту з інтересами людини та обґрунтовує потребу людського контролю над AI-системами.

У праці Я. Лекуна, Й. Бенджіо та Г. Гінтона [9] визначено фундаментальні принципи глибокого навчання, що становлять технологічну основу сучасних систем аналізу великих даних, розпізнавання образів та обробки природної мови. Л. Флоріді [8] досліджує етичні засади використання штучного інтелекту, зокрема питання прозорості алгоритмів, відповідальності та захисту прав людини. К. О'Ніл [11] аналізує вплив алгоритмічних рішень на соціальні процеси та ризики маніпулятивного використання великих даних.

Особливу увагу питанням формування довіри до технологій штучного інтелекту приділяють інституції Європейського Союзу. У White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and Trust [6] запропоновано концепцію розвитку надійного та людиноцентричного штучного інтелекту, яка отримала нормативне закріплення в Artificial Intelligence Act (AI Act). Водночас Digital Services Act (DSA) визначає правові механізми зменшення ризиків поширення незаконного та маніпулятивного контенту в цифровому середовищі.

Проблеми протидії дезінформації, інформаційним маніпуляціям та гібридним загрозам активно досліджуються експертами European Digital Media Observatory (EDMO), EUvsDisinfo, NATO Strategic Communications Centre of Excellence, OECD та UNESCO, які розробляють рекомендації щодо використання сучасних цифрових технологій для підвищення стійкості інформаційного простору,

розвитку цифрової грамотності та зміцнення довіри до інформаційних ресурсів.

В Україні питання цифрового врядування та цифрової трансформації державного управління досліджує О. Карпенко [1], який розкриває сутність цифрового врядування та механізми впровадження цифрових технологій у публічне управління. В. Куйбіда, О. Карпенко та В. Наместнік [2] систематизують базові дефініції цифрового врядування та визначають його інституційні засади в Україні. Водночас аналіз сучасної наукової літератури свідчить, що більшість досліджень присвячено окремим аспектам розвитку штучного інтелекту, інформаційної безпеки або цифрової трансформації. Недостатньо дослідженими залишаються питання комплексного використання технологій штучного інтелекту для формування інформаційної довіри як економічного ресурсу та чинника повоєнного економічного відновлення України. Саме ця обставина зумовлює актуальність проведеного дослідження та визначає його наукову новизну.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявні наукові дослідження переважно концентруються на технічних аспектах розвитку штучного інтелекту або окремих питаннях інформаційної безпеки.

Водночас недостатньо уваги приділено економічним наслідкам інформаційної довіри та використанню AI як інструменту підвищення прозорості державного управління, відновлення інвестиційної активності та розвитку цифрової економіки після завершення війни.

Потребує подальшого опрацювання комплексна модель інтеграції технологій штучного інтелекту в систему забезпечення інформаційної довіри на національному рівні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження можливостей використання технологій штучного інтелекту для забезпечення інформаційної довіри як одного з ключових чинників повоєнного економічного відновлення України, а також визначення основних напрямів інтеграції AI у державну політику інформаційної безпеки.

Для досягнення поставленої мети вирішуються такі завдання: дослідити сутність інформаційної довіри як економічної категорії, визначити основні загрози інформаційній довірі в умовах війни, проаналізувати сучасні можливості використання AI у боротьбі з дезінформацією, запропонувати напрями

застосування AI у процесі післявоєнного економічного відновлення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній цифровій економіці інформація стає одним із ключових економічних ресурсів. Саме якість інформації визначає ефективність управлінських рішень, поведінку інвесторів, споживачів та державних органів. У свою чергу інформаційна довіра характеризує рівень впевненості суспільства у достовірності інформаційних джерел та прозорості інформаційного середовища [2; 6; 10].

Для України ця проблема має особливе значення через тривале використання Російською Федерацією інформаційної війни як складової військової агресії. Масове поширення фейків, маніпуляцій, ботомереж та штучно створених інформаційних кампаній негативно впливає на економічну стабільність держави [5; 6; 13].

Недовіра до офіційної інформації може призводити до:

- скорочення інвестиційної активності;
- погіршення бізнес-клімату;
- уповільнення цифрової трансформації;
- підвищення фінансових ризиків;
- зниження міжнародної репутації України.

У цих умовах штучний інтелект стає одним із найефективніших інструментів аналізу інформаційних потоків.

Сучасні алгоритми машинного навчання здатні автоматично аналізувати мільйони повідомлень у соціальних мережах, новинних ресурсах та месенджерах, визначаючи характер поширення інформації, виявляючи координовані інформаційні кампанії та прогнозуючи ризики виникнення нових інформаційних загроз.

Особливу роль відіграють технології Natural Language Processing (NLP), які забезпечують:

- автоматичну перевірку фактів;
- аналіз емоційного забарвлення повідомлень;
- виявлення маніпулятивної лексики;
- класифікацію фейкових новин;
- моніторинг інформаційних ризиків у режимі реального часу.

Не менш важливим напрямом є використання генеративного штучного інтелекту для підготовки зрозумілих роз'яснень державної політики, автоматичного створення офіційних повідомлень різними мовами та забезпечення оперативної комунікації між державою, громадянами і міжнародними партнерами.

Водночас використання AI пов'язане з певними ризиками. Генеративні моделі можуть

створювати високоякісні фейки, deepfake-відео, синтетичні голоси та маніпулятивний контент. Це потребує розроблення етичних стандартів використання AI, державного регулювання та міжнародної координації.

Європейський Союз уже сформував відповідну нормативну основу, що базується на принципах прозорості, пояснюваності алгоритмів, захисту персональних даних, людського контролю та оцінювання ризиків. Для України адаптація цих підходів є важливою умовою євроінтеграції та формування сучасної цифрової економіки.

Доцільним є створення національної AI-платформи моніторингу інформаційного простору, яка поєднає можливості державних органів, наукових установ, засобів масової інформації та громадянського суспільства. Така система може забезпечувати автоматизоване виявлення інформаційних атак, оцінювання їх потенційного впливу на економіку, інформування органів влади та підтримку процесу прийняття управлінських рішень. Особливу увагу необхідно приділити розвитку відкритих державних даних, цифрової грамотності населення, підтримці незалежних фактчекінгових організацій та підготовці фахівців з аналізу інформаційних ризиків [6; 10; 13].

Для системного представлення взаємозв'язку між технологіями штучного інтелекту, інформаційною довірою та економічним розвитком України запропоновано концептуальну модель, яка демонструє механізм трансформації AI-інструментів у фактор економічної стійкості держави (рис. 1). Представлена модель показує, що штучний інтелект виконує не лише технологічну функцію обробки інформації, а виступає інструментом формування довіри, яка є критично важливим нематеріальним ресурсом повоєнного відновлення.

Запропонована концептуальна модель відображає механізм трансформації технологій штучного інтелекту у фактор забезпечення інформаційної довіри, яка виступає необхідною передумовою повоєнного економічного відновлення України. На відміну від традиційних підходів, що розглядають штучний інтелект переважно як інструмент автоматизації окремих процесів, у запропонованій моделі він виступає системоутворюючим елементом цифрової екосистеми інформаційної безпеки.

Модель базується на припущенні, що в умовах сучасної гібридної війни інформація стає

не лише стратегічним ресурсом, а й економічним фактором, який безпосередньо впливає на поведінку громадян, бізнесу, міжнародних партнерів та потенційних інвесторів. Поширення недостовірної інформації, маніпулятивного контенту та інформаційно-психологічних операцій призводить до зниження рівня суспільної довіри, що, своєю чергою, негативно впливає на інвестиційну активність, стабільність фінансової системи та ефективність державного управління.

Центральне місце у моделі займає штучний інтелект, який забезпечує автоматизований аналіз великих масивів інформації, виявлення фейкових повідомлень, ботмереж, координованих інформаційних кампаній і прогнозування потенційних інформаційних ризиків. Використання технологій машинного навчання, обробки природної мови, комп'ютерного бачення та генеративного AI дає змогу здійснювати безперервний моніторинг інформаційного простору та оперативно реагувати на нові інформаційні загрози.

У моделі інформаційна довіра розглядається як проміжний результат функціонування системи штучного інтелекту. Її формування відбувається через підвищення достовірності інформації, забезпечення прозорості діяльності державних інституцій, оперативне спростування неправдивих повідомлень та підтримку відкритої комунікації між державою, бізнесом і суспільством.

Економічний ефект від функціонування моделі проявляється у підвищенні інвестиційної привабливості країни, активізації підприємницької діяльності, розвитку цифрової економіки, покращенні міжнародної репутації України та зміцненні співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. Саме ці фактори створюють передумови для ефектної реалізації програм післявоєнної відбудови, модернізації економіки та прискорення інтеграції України до європейського економічного простору.

Водночас концептуальна модель передбачає наявність зворотного зв'язку. Досягнення позитивних результатів економічного розвитку сприяє зростанню суспільної довіри до державних інституцій, збільшенню обсягів цифровізації, розвитку відкритих даних та вдосконаленню технологій штучного інтелекту.

Запропонована концептуальна модель може бути використана як основа для формування державної політики забезпечення інформаційної довіри в процесі повоєнного відновлення України. Її практична реалізація

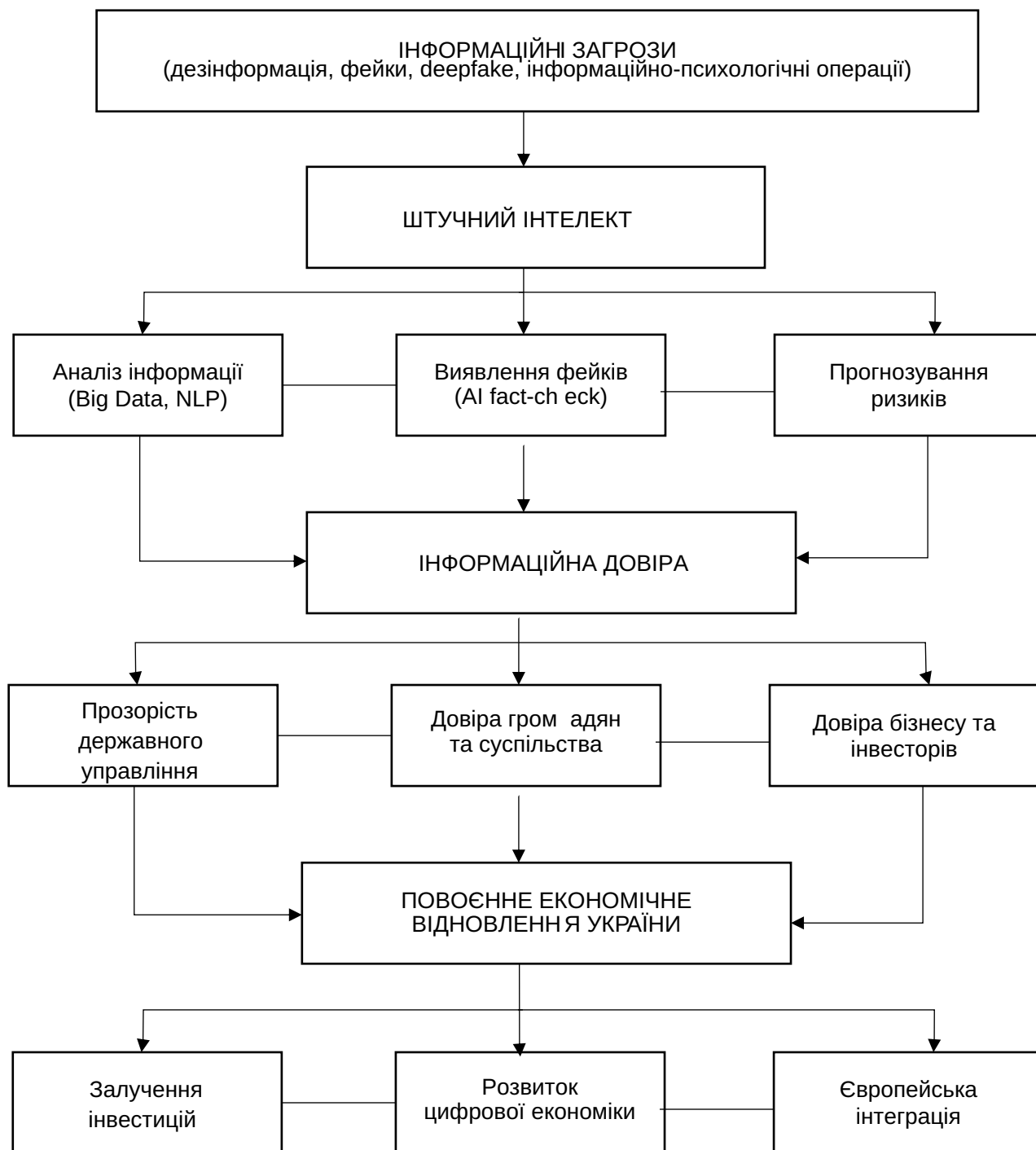

Рис. 1. Концептуальна модель «ШІ – інформаційна довіра – економічне відновлення України»

Джерело: сформовано авторами

потребує комплексного підходу, який поєднує технологічні, організаційні та нормативно-правові заходи.

Першочерговим напрямом є створення єдиної національної системи AI-моніторингу інформаційного простору, здатної здійснювати автоматизований аналіз інформаційних потоків, виявляти координовані кампанії дезін-

формації, оцінювати рівень інформаційних ризиків та оперативно інформувати органи державної влади про потенційні загрози. Така система повинна функціонувати у взаємодії з державними органами, правоохоронними структурами, науковими установами, незалежними фактчекінговими організаціями та представниками громадянського суспільства.

Другим напрямом є інтеграція інструментів штучного інтелекту у процес прийняття управлінських рішень. Використання AI може забезпечити оперативний аналіз суспільних настроїв, прогнозування інформаційних ризиків, оцінювання ефективності державної комунікації та підтримку ухвалення обґрунтованих рішень у сфері економічної політики.

Важливим елементом реалізації моделі є також розвиток цифрової грамотності населення та формування навичок критичного сприйняття інформації. Навіть найсучасніші технології не можуть повністю нейтралізувати вплив дезінформації без активної участі суспільства. Тому впровадження AI має супроводжуватися освітніми програмами, спрямованими на розвиток цифрових компетентностей громадян.

Крім того, ефективне використання штучного інтелекту потребує створення сучасної нормативно-правової бази, гармонізованої з європейськими підходами до регулювання цифрових технологій. Це сприятиме підвищенню довіри до AI-рішень, забезпеченню прозорості алгоритмів та захисту прав громадян.

Висновки. Інформаційна довіра є стратегічним ресурсом сучасної цифрової економіки та однією з ключових передумов повоєнного економічного відновлення України. Ефективна протидія дезінформації сприятиме зміцненню довіри громадян, бізнесу та міжнародних партнерів, що позитивно впливатиме на інвестиційний клімат і розвиток цифрової економіки.

Штучний інтелект відкриває нові можливості для автоматизованого аналізу інформаційного простору, виявлення інформаційних загроз, підтримки процесів державного управління та формування прозорої комунікації між державою і суспільством. Водночас його використання повинно базуватися на принципах етичності, прозорості, захисту прав людини та відповідності європейським стандартам.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розроблення економіко-математичних моделей оцінювання рівня інформаційної довіри, аналіз впливу AI на інвестиційну привабливість держави, а також створення національної системи моніторингу інформаційних ризиків із використанням технологій штучного інтелекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Карпенко О. В. Цифрове врядування : монографія. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. 336 с.
2. Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместник В. В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія «Державне управління». 2018. № 1. С. 5-10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_1_3
3. Череп А., Воронкова В., Череп О., Калюжна Ю., Андрюкайтене Р. Тенденції розвитку людиноорієнтованого управління персоналом в умовах глобалізації та цифровізації: виклики та можливості/ 4.0. HUMANITIES STUDIES : збірник наукових праць / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Випуск 18 (95). С. 176 – 188. URL: <http://humstudies.com.ua/article/view/299874>
4. Bostrom N. *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 352 p.
5. Cherep, O., Kaliuzhna, Y., Mykhailichenko, L., Markova, S., & Naumenko, Y. (2025). Formation of a strategy for countering and identifying AI technologies in the fight against disinformation under martial law. *Technology Audit and Production Reserves*, 2(2(82), 74–79. Available at: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.327157>
6. European Commission. *White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and Trust*. Brussels, 2020. URL: https://commission.europa.eu/publications/white-paper-artificial-intelligence-european-approach-excellence-and-trust_en
7. European Union. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*, 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>
8. Floridi L. *The Ethics of Artificial Intelligence: Principles, Challenges, and Opportunities*. Oxford Handbook of Digital Ethics. Oxford : Oxford University Press, 2023.
9. LeCun Y., Bengio Y., Hinton G. Deep Learning. *Nature*. 2015. Vol. 521. № 7553. P. 436-444. DOI: <https://doi.org/10.1038/nature14539>
10. OECD. *OECD AI Principles*. Paris : OECD Publishing, 2019 (updated 2024). URL: <https://oecd.ai/en/ai-principles>
11. O'Neil C. *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*. New York : Crown Publishing Group, 2016. 272 p.

12. Russell S. Human Compatible: Artificial Intelligence and the Problem of Control. New York : Viking, 2019. 352 p.
13. UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Paris : UNESCO, 2021. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence>

REFERENCES:

1. Karpenko, O. V. (2020). Tsyfrove vriaduvannia [Digital Governance]. Kyiv: IDEIa PRINT. (in Ukrainian).
2. Kuibida, V. S., Karpenko, O. V., & Namestnik, V. V. (2018). Tsyfrove vriaduvannia v Ukraini: bazovi definitsii poniatiino-katehorialnoho aparatu [Digital governance in Ukraine: basic definitions of the conceptual framework]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy. Serii "Derzhavne upravlinnia"*, (1), 5-10. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2018_1_3
3. Bostrom, N. (2014). Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies. Oxford: Oxford University Press.
4. Cherep, A., Voronkova, V., Cherep, O., Kaliuzhna, Y., & Andriukaitiene, R. (2024). Tendentsii rozvytku liudy-nooriiientovanoho upravlinnia personalom v umovakh hlobalizatsii ta tsyfrovizatsii: vyklyky ta mozhlyvosti [Trends in the development of human-centered personnel management under globalization and digitalization: challenges and opportunities]. *Humanities Studies*, 18(95), 176-188. Available at: <http://humstudies.com.ua/article/view/299874>
5. Cherep, O., Kaliuzhna, Y., Mykhailichenko, L., Markova, S., & Naumenko, Y. (2025). Formation of a strategy for countering and identifying AI technologies in the fight against disinformation under martial law. *Technology Audit and Production Reserves*, 2(2(82)), 74-79. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.327157>
6. European Commission. (2020). White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and Trust. Brussels. Available at: https://commission.europa.eu/publications/white-paper-artificial-intelligence-european-approach-excellence-and-trust_en
7. European Union. (2024). Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>
8. Floridi, L. (2023). The Ethics of Artificial Intelligence: Principles, Challenges, and Opportunities. In *The Oxford Handbook of Digital Ethics*. Oxford: Oxford University Press.
9. LeCun, Y., Bengio, Y., & Hinton, G. (2015). Deep Learning. *Nature*, 521(7553), 436-444. <https://doi.org/10.1038/nature14539> (accessed: July 31, 2026)
10. OECD. (2019). OECD AI Principles. Paris: OECD Publishing. Updated 2024. Available at:
11. O'Neil, C. (2016). Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy. New York: Crown Publishing Group.
12. Russell, S. (2019). Human Compatible: Artificial Intelligence and the Problem of Control. New York: Viking.
13. UNESCO. (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. Paris: UNESCO. Available at: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence>

Дата надходження статті: 17.07.2026

Дата прийняття статті до публікації: 02.09.2026

Дата публікації статті: 30.09.2026